Ђорђе Ј. Јанић

ПУПЧАНА ВРПЦА ЗАВИЧАЈА

(Зоран Вучић: »Пролази свет« Градина, Ниш 1976. стр. 64)

Зоран Вучић је започео књижевни живот као песник оне групе која је у недостатку погоднијег одређења у нашој књижевности названа »сеоски песници«. Јављајући се и стасајући кроз **Задругу, Расковник** и **Село**, да не набрајамо друге листове и часописе, он је ширио своје књижевно интересовање и своју поетску могућност приближавајући се тројици најпознатијих песника већ споменуте групе Тешић — Ерић — Срба Митић. Његов песнички развој није, као што је обичај, био праћен неком звучном јавном афирмацијом, али је и без тога показивао стални успон у артистичком и идејно-мотивском смислу.

Почевши да пише песме, З. Вучић се у потпуности ослањао на елементе којим су се служили и остали песници сељаци: љубав према природи, овлашно повезивање симбола и реалности, релативна прозодијска неумешаност. Али, за разлику од осталих, он је релативно брзо напуштао поједине елементе тог певања окрећући се извесној спиритуализацији и згушњавајући поетски израз. Он није као остали остао везан за лирику која је, иначе, лепа сем код рано преминулог Паун Петронијевића и Србе Митића, већ је потискивао љубавну лирику окрећући се разрешавању других егзистенцијалних питања. На том путу он се скретао темама и мотивима коришћеним у периоду романтизма. Вучић све више опева сан и јаву и њихово мешање, преплитање прошлости и садашњости у један елегични конгломерат. Разлог певања и место песника у свету све га више заокупљају. Он пева:

„Чему песма ако се у њој
не пробуде мртви

Ако не види ноћ и дан са
друге стране“.

(Чему нова песма)

Сакрализација песника, обнављање његове профетске улоге, опевање таме те обраћање смрти у индиректном и директном облику, све то чини, уз умерену употребу стилских фигура оне елементе који су основни за Вучићеву поезију. Као основна песма његовог стваралаштва могла би се сматрати она која се зове »Расте млада животиња јава«

Расте млада животиња јава
Под срцем се љубе цветови
и змије
И са сваким годом бива
невиднија
Као да се земља у смрт
обурвава
И смех тек у тами добија
тежину
Коју нисмо овде над
водама знали

А векови што су у
будућност пали
Вратиће та светлост која
кроз нас мину".

Овде је у суштинском смислу све оно најбоље чиме барата З. Вучић. Јачање уметничког језика му је свеобухватно и његова песма се шири и на области које су за њега иначе, биле несазнајне. Песничка слутња, заумност језика, могли су само да изнедре већ наведени стих »Као да се земља у смрт обурвава«. У таквим песничким уронима овај млади песник се приближава древном говору пророка, његова наклоност ка песимистичком виђењу света, тачније према апокалиптичности постојања, може се пратити скоро у свим песмама ове збирке. У том смислу треба нарочито издвојити песму »Путник«. Ова песма је настала из исповедања једне тајне, тајне лутања и пута. Путник на тим стазама и у том времену нити налази одмора, нит циља, ни призрак домаје му се не јавља. Она је и слична а и различита од Прерадовићевог певања о оптимистичком путнику нашег детињства. Његов путник тек може да пева да »Завичај само у гласу још слути«.

Вучићева поезија, по једној својој линији, јесте поезија раскида. Кад пишемо реч **раскид** долази нам пред очи слика раскида између двоје, вољда, заљубљених. Можемо, зато, посматрати ову збирку као запис о патњама заљубљеног, а једном лутању и о нади да ће се, једном, песник вратити објекту своје љубави моћан и славан и да ће добити одговор да. То је вечна заљубљеност. Сан свих презрених заљубљеника, волели они жену која их не примећује или отаџбину која их не воли. То је сан да се постане Велики Гетсби. Неко од нас постаје Едмонд Дантес, остали заборављају на велике љубави и жене се. Постоје и они други који пате читавог живота. Вучић је своју љубав одболовао. Та љубав се обично одболева. Његова љубав звала се је **сањарија младости.** Опростио се овом збирком од живота који је хтео да претвори у дивни перивој а претворио се у ливаде пуне чкаља. Читава Вучићева збирка је запис о одрођавању илузија, о трагању за излазом, за детињством за циљем, за путем који ће га извести иза зида. Зид се испречио између песника и циља, али он не разликује јасно зид од циља те се они мешају, па и поистовећују. Он осећа, иако рационалног сазнања још нема, да

„Свет ће и даље бити
Само оно што је јаук био".

(Licentia poetica)

То је његово романтичарско веровање у патњу као извор и покретача стварања, патњу као оруђе којим демијург нагони човека у стваралаштво, гонећи га бедама, јадима и чемером да вечно трчи даље. Дах смрти му је ваздa за леђима. У циклусу »Круг« та трка између песника и његових илузија које се расплињавају у слатке сенке у осврт реалности, претвара се у унезверено дозивање и призивање оних који су му најближи. И као што сви знамо из личног искуства — тај зов је остао без одјека. Он још није схватио да ће све то средити »љупка девојчица која не сме да остари«.

На крају збирке долази песма »Завршена прича«. Она по својој елегичности, а и искрености, може да се сврста у најбоље Вучићеве песме. Она није најлепша, то не. Али ће већини могућних читалаца бити најближа због своје простосрдачности. Јер док у песми »После коначне песме« он може, подсећајући нас на покојног Раку Драинца и зафрканта Тина Ујевића, да напише

»Лишен порекла, наде,
успомене —
ја могу од блата да
градим светиње
и да их опет у блато
обарам«.

и да му ми то поверујемо, у зависности од тога колико смо наклоњени реторици, дотле на завршетку збирке у којој се појављују елиптични и упрошћени стихови морамо сви да му верујемо јер:

„Завршена је једна прича: детињство и шљивици пролећне свечаности, јагоде шећерламе“.

Све оно што је претходило или оно што је следило, може се у том тренутку одбацити. Све је речено на најпростији, најобичнији начин, тако да и нисмо приметили да је свему крај. Јуримо занесено даље, сусрећемо се са речју »неизбежно«, повезујемо је са речима »снежни«, »неизбежни« и »врхови Урала«. Али то је трен. Тек повезивање двеју младости које раздваја читава једна педесетогодишњица.

Зоран Вучић се не конфронтира свету, он се чак и не чуди над њим. Он га само описује. То што у многим елементима његов опис подсећа на згађеност то је, пре света, траг негдашњег конфронтирања. Он се више не сукобљава. Он само опева свој негдашњи сукоб. Зато и налазимо у неким песмама трагове артизма, неискрености, угледања, књишког експонирања. Но, то ће га проћи. Остаће, на крају, он и свет. И тек онда се можемо надати бујању нових стихова који ће надмашити квалитетом ову солидну збирку.